

Den Sorte Glentes (*Milvus migrans*) forekomst i Danmark

Af

JØRGEN VILLERSLEV HANSEN

(With a Summary in English: Occurrence of the Black Kite (*Milvus migrans*) in Denmark.)

(Dansk zootopografisk undersøgelse vedrørende fugle. Beretning nr. 36.)

I maj 1955 så jeg sammen med seks andre amatørornithologer 1 Sort Glente over Præstø Fed, og det var en oplevelse, der gav mig ideen til en undersøgelse af artens optræden her i landet.

Bortset fra to iagttagelser, er alle de her i artiklen nævnte forekomster hentet frem af litteraturen. Ved arbejder af denne beskaffenhed udgår der sædvanligvis en opfordring til fugleinteresserede kredse om indsendelse af iagttagelser vedrørende den pågældende arts optræden. Det er undladt i dette tilfælde, da der skønnes, at nærværende materiale repræsenterer alle observationer.

Flere personer har været behjælpelige med indsamling af materiale. Således ønsker jeg at rette en hjertelig tak til mag. scient. ARNE NØRREVANG, der åbnede mig vej til Københavns Universitets studiesamling og var behjælpelig med en gennemgang af Zoologisk Museums protokol, til redaktør HARALD THOMSEN, der gennemgik Svendborg Zoologiske Museums protokol, til grosserer C. A. BLUME og cand. mag. N. O. PREUSS, der begge har været behjælpelige med en gennemgang af en del litteratur. En hjertelig tak til cand. mag. J. A. GUILDAL for gode diskussioner om ynglebiologi og træk, og sidst, men ikke mindst en hjertelig tak til de få, som overlod mig deres upublicerede iagttagelser.

GEOGRAFISK UDBREDELSE

Den Sorte Glente er som ynglefugl vidt udbredt i det østlige Europa, fra Finland, Arkangelsk over Rusland, med undtagelse

af den NØ del, ind i Kirgisersteppen, omkring det Kaspiske Hav og Aralsøen, i Turkestan, Afganistan, Persien, Lilleasien og Syrien. I Mellemeuropa er den almindelig i Polen og ret almindelig i NØ-Tyskland. Yngler i Tyskland, Schweiz og S-Frankrig samt i det øvrige S-Europa. Desuden yngler den i NV-Afrika. Artens fem underarter er vidt udbredt i hele Afrika, Arabien, Israel, Indien, Ø-Asien og Australien (efter HØRRING 1934).

I Sverige har den Sorte Glente ynglet flere gange. Ses årligt ved Falsterbo og Ottenby. I Finland yngler den fåtalligt, spredt over hele landet. Ialt antages der at være 50 par (MERIKALLIO 1958). I Norge er arten truffet én gang, i 1963 på Lista, og under forhold, der gav formodninger om ynglen (HOLGERSEN 1964).

ARTENS FOREKOMST I DANMARK

CHARLES THEILMANN (1823) mente at have set Sort Glente, en formodning ingen senere har turdet godtage. Men i 1878 iagttoges arten for første gang, idet et par forsøgte at yngle i Margaards øvre Fredskov ved Odense, men parret fik ikke unger på vingerne, og de forlod skoven d. 28. maj. Gennem de følgende 86 år er der set yderligere 38 individer, rettere 37, idet to iagttagelser fra samme dag, dels fra Fanøs nordspids, dels fra Henne Strand på Jyllands vestkyst, med et interval på

År (Year)	Antal (Number)
1878.....	2
1891.....	1
1895.....	2
1898.....	1
1901.....	1
1904.....	1
1906.....	1
1917.....	1
1922.....	2
1927.....	2
1929.....	2
1930.....	1
1934.....	1
1935.....	2
1938.....	1
1930'erne	2
1942.....	1
1943.....	1
1945.....	1
1949.....	1
1951.....	1
1954.....	1
1955.....	5
1956.....	1
1962.....	2
1964.....	1
1965.....	1
Ialt (Total)	39

Tabel 1. Fordelingen af Sorte Glenter 1878–1965.

Table 1. Black Kites in the years 1878–1965.

I time og 20 min. må dreje sig om samme fugl, et synspunkt der bestyrkes ved et blik på landkortet. I de følgende tal og konklusioner udgør disse to iagttagelser da én og samme fugl. SALOMONSEN (1963) skriver, at forekomsterne er svagt tiltagende, 9 før 1925 (men tallet er i virkeligheden 12) og efter 1925 er tallet ifølge foreliggende undersøgelse 27. Og det giver de forskellige fortegnelser over danske fugle ret i, at arten er en sjælden strejfgæst.

Til trods for det lave antal afspejler forekomsterne visse forhold, som vil blive behandlet. Som den zootopografiske oversigt og kortet viser, er arten for det meste truffet i Østdanmark. Fordelingen på de enkelte landsdele ser sådan ud:

Jylland: 5
 Vejrø: 1
 Fyn: 4
 Sjælland: 16
 Møn: 1
 Lolland: 9
 Falster: 3.

Af de 39 individer der er set her i landet, er de 29 fra Østdanmark. Iøvrigt er alle de vestligt forekommende fugle, de fynske, jyske og fuglen fra Vejrø, med kun ganske enkelte undtagelser, sene forårs- og sommerforekomster, medens efterårsfuglene kun forekommer i det østlige Danmark. Det talmæssige forhold mellem forårs- og sommerforekomsterne på den ene og efterårsforekomsterne på den anden side er henholdsvis 28 og 11.

Men lad os se nærmere på forekomsterne i årets to halvdele.

Først forårs- og sommerforekomsterne, fra marts til og med juni. Fra juli foreligger ikke iagttagelser.

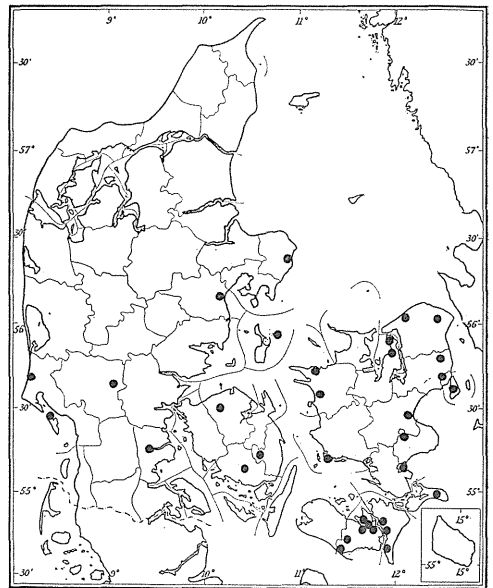

Fig. 1. Kort over samtlige forekomster af Sort Glente i Danmark inden for perioden 1878–1963.

Fig. 1. Map showing the total number of known records of the Black Kite in Denmark in the period 1878–1963.

Nogle ornithologer har over for mig fremsat den formodning, at nogle af de Sorte Glenter, der er set her i Danmark om foråret, er finske, muligvis ukontrollerede svenske ynglefugle, der især for førstnævntes vedkommende undtagelsesvis har lagt vejen over vort land. For at få svar på det spørgsmål er forårsmaterialet delt op i to tidsmæssige afsnit, der giver til resultat, at kun meget få forekomster kan komme på tale som eventuelle ynglefugle i Sverige eller Finland, medens resten af forekomsterne må bestå af fugle, som af en eller anden grund strejfer ind over Danmark, men på et så sent tidspunkt, at de ingen muligheder har for at gennemføre yngletidens faser.

Tager man pardannelsens og yngletidens forhold i betragtning, kan de fugle, der ses her til lands efter ca. 15. maj næppe nå at yngle i Sverige eller Finland. Ganske vist har vi i Hvepsevågen (*Pernis apivorus*) et eksempel på, at sent optræk kan gennemføres i hurtigt tempo og yngletiden indledes i løbet af kort tid efter ankomsten til bestemmelsesstedet, men for den Sorte Glentes vedkommende har svenske angivelser fra en yngleplads i Norbotten vist, at parret ankom til stedet i april, og at æggene blev lagt i de første majdage. HORTLING (1929) oplyser, at æglægningen i Finland finder sted i majs første halvdel, så man kan se, at arten begynder yngletiden tidligt, selv under så nordlige himmelstrøg.

Holder vi os til 15. maj som skillelinjen mellem, på den ene side de fugle som kan nå at yngle i de nævnte nordiske lande, og på den anden side de fugle, som sandsynligvis ikke kan gennemføre yngletidens fa-

ser, så vil det talmæssige forhold mellem forekomsterne før 15. maj og efter denne dato være henholdsvis 11, hvoraf de 6 er fra det tidlige forår, marts og april, og 8 fra majs sidste halvdel, hvilket, sammen med junifuglene, giver den „ikke ynglede“ del en lille overvægt. Til denne gruppe vil jeg faktisk også regne et par iagttagelser, der ligger umiddelbart før 15. maj. Ser man på de svenske og finske oplysninger om æglægningstiden, får man det umiddelbare indtryk, at vores marts- og aprilfugle har de eneste betingelser for at være eventuelle højnordiske ynglefugle.

Det foregående viser, at chancen for at svenske og finske ynglefugle har passeret Danmark er lille. De kendte svenske ynglefremkomster er så få, at de norbottenske fund vejer mest, og de er antageligt forløbere for en indvandring på den skandinaviske halvø østfra. Den finske population, Nordens eneste faste, har en østlig trækroute, og det kan da kun være forslæde fugle, som over Danmark søger frem til ynglepladsen, men tanken herom stemmer mig kritisk, og jeg er mest tilbøjelig til at anse alle de fugle, der er observeret herhjemme i forårs- og sommermånederne for at være omstrejfende individer.

Om det øgede antal efter 1925 skal tages som et udtryk for en forestående udvidelse af artens faste udbredelsesområde, er det nok for tidligt at udtale sig, selvom dens optræden i nogen grad har samme karakter som hos de arter, der har lagt Danmark ind under deres udbredelsesområde: først optræden i træktiderne, derefter øgende forekomst i yngletiden.

Efterårsforekomsterne, fra august til og

Måned (<i>Month</i>)	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Antal (<i>Number</i>)	3	3	15	5	0	3	5	1	2

De 2 fugle fra „1930'rne“ er ikke medregnet, da der ikke foreligger yderligere oplysninger.

Tabel 2. Antal Sorte Glenter i de enkelte måneder.
Number of Black Kites in the single months.

med november, udgør 11 fugle. De er utvivlsomt alle kommet fra Sverige, hvor arten kendes som oversomrende. Nogle af efterårsfuglene er set på strækningen Jægerspris, Saltbækvig, Stignæs, en kendt trækroute for rovfugle, der ved sydøstlige vinde trækker over Øresund fra Sverige.

Men også andre fremtrædende træklinier, der samler sig over Møn, Falster og Lolland, har været besøgt af flere Sorte Glenter, og hovedparten af efterårsfuglene er iøvrigt set ad disse to trækruiter. Alle efterårsfugle med angiven flyveretning har haft kurs S, SV eller V.

ZOOTOPOGRAFISK OVERSIGT

I oversigten er benyttet forkortelserne V.M.: Videnskabelige Meddelelser fra den Naturhistoriske Forening i Kjøbenhavn, og D.O.F.T.: Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift.

21. (Silkeborg-Aarhus). 28. 5. 1922 1 ♀ i Marselisborg skov v. Aarhus. Den var syg og blev slået ihjel med en stok. (SIGFRED KNUDSEN Flora og Fauna 1936).
- 22b. (Grenaa). 20. 5. 1906. 1 funden død, anskudt i skoven v. Grenaa. ♀. (V.M. 1907).
23. (Samsø). 16. 5. 1945. Vejro i Kattegat. 1 ♂. Skind i H. W. HANSENS samling. (D.O.F.T. 42).
26. (Varde-Grindsted-Vejen). 27. 5. 1927. Fromsøjer Plantage, Vorbasse. 1 ♂ ad. Skind i C. OLSENS samling. (D.O.F.T. 37 og 41).
27. (Nymindegab-Esbjerg-Varde). 19. 4. 1962 kl. 9.10 fløj 1 i nordl. retning over Fanøs nordspids. (FREDDY LARSEN, JENS GRAFF D.O.F.T. 57). 19. 4. 1962 kl. 11.30 fløj 1 nordpå v. Henne Strand. (FREDDY JENSEN D.O.F.T. 57). Disse to iagttagelser må dreje sig om én og samme fugl, hvad der også er regnet med i tabellerne.
29. (Odense-Bogense). Maj 1878. Et par byggede rede i Margaards øvre Fredskov v. Odense. De fik ikke unger på vingerne og forlod skoven den 28. maj. (HØRRING: Danmarks Fauna. Fugle. III. 1934).
31. (Nyborg). 1. 6. 1898. 1 ♂ blev fanget i høgesaks i en egetykning nær en mose v. Ravnholt, SV f. Nyborg. (V.M. 1899).
32. (Faaborg-Svendborg). 6. 3. 1895. 1 ♀ Ege-skov Dyrehave. (V.M. 1934-35).
36. (Østlolland). 6. 5. 1927. F. ALBRECHTSEN så 1 flyve mod SV v. Thoreby Storskov. (V.M. 1930-31). 12. 8. 1930 så F. ALBRECHTSEN 1 flyve mod V v. Thoreby Storskov (V.M. 1930-31). Ca. 18. 5. 1935. 1 ♂ ad. skudt v. Flintinge. (V.M. 1935-36). 1930'erne. 2 skudt v. Bremersvold. Fasanjæger JØRGENSEN. (LINDHARD HANSEN D.O.F.T. 56). 22. 9. 1949 kom 1 fra NV. Efter et hvil trk. mod NØ.
- Lungholms Inddæmning. (LINDHARD HANSEN D.O.F.T. 44). 3. 5. 1951. 1 kredsede over Hydeskov. (LINDHARD HANSEN D.O.F.T. 56). 26. 8. 1956. 1 trk. v. Lungholm. (LINDHARD HANSEN D.O.F.T. 56).
37. (Falster). 25. 4. 1901. 1 skudt Bøtø. (V.M. 1906). 20. 5. 1922. 1 trk. over Nykøbing Falster i SV retning. (C. OLSEN D.O.F.T. 25). Midt i juni 1955 så journalist TORTZEN 2 N f. Nykøbing Falster. (LINDHARD HANSEN D.O.F.T. 56).
38. (Møn). Ca. 9. 9. 1942. 1 ♂ ad. Skind i H. W. HANSENS samling. (D.O.F.T. 37).
- 39b. (Stevns). I juni 1891 blev 1 ungt individ skudt v. Thurebyholm. (J. COLLIN: Faunistiske og Biologiske Meddelelser om danske Fugle. 1895). 30. 5. 1955. 1 trk. over Præstø Fed mod N. (VILLERSLEV HANSEN, N. O. PREUSS). 1 set v. Karise kirke sidst i maj 1955. Trk. mod N. (KNUD SPARRE).
40. (Køge-Ringsted). 26. 10. 1934. 1 iagttaget v. Gl. Køgegaard af H. P. H. COLLET. (V.M. 1934-35).
41. (Skelskør-Sorø). 7. 11. 1954. 1 trk. ud sammen med Musvåger v. Stignæs. (SCHELDE, BRUUN D.O.F.T. 51).
42. (Kalundborg). 5. 9. 1929. 2 set flyve over Vrøj, Saltbækvig. (HARRY MADSEN V.M. 1930-31). 19. 6. 1955. Ca. 2 km N f. Holmstrup sås 1 trk. (CHR. LARSEN D.O.F.T. 49).
44. (Hornsherred). 17. 8. 1935. 1 trk. V over Louiseholm, Jægerspris. (HOLSTEIN D.O.F.T. 47). 29. 11. 1938. 1 trk. S langs Studehavens skovbryn, Jægerspris. (HOLSTEIN D.O.F.T. 47). 24. 3. 1943. 1 fløj NØ over Skovridergården, Jægerspris. (HOLSTEIN D.O.F.T. 38 og 47).
- 45a. (Roskilde-Holte). 20. 3. 1904. 1 set flyvende over Nørreskov v. Furesø af R. JUL. OLSEN. (V.M. 1905 og 06).
- 45b. (Nordsjælland). 13. 5. 1962. 1 iagttaget v. Borsholm. (J. FEILBERG FREDERIKSEN D.O.F.T. 57). 25. 4. 1964. 1 Tisvilde Hegn. (H. MØRUP PETERSEN, Feltornithologen 1965).

46. (København-Amager-Saltholm). 12. 5. 1895. 1 trk. i N retning, Utterslev Mose. Iagttaget af H. WINGE. (V.M. 1897). September 1917. 1 fløj mod SV over Kongelunden, Amager. Iagttaget af F. ALBRECHTSEN (V.M. 1930-31).
48. (Haderslev). 2. 5. 1965. 1 set V f. Haderslev v. landsbyen Hammelev. Set sammen med TORBEN HVID NIELSEN. (SIGURD ROSENDAHL Flora og Fauna 1965). Et eksemplar i Aarhus Kathedralskoles samling uden lokalitetsangivelse. (D.O.F.T. 19).

SUMMARY IN ENGLISH

Occurrence of the Black Kite (Milvus migrans) in Denmark.

The total number of Black Kites observed in Denmark is 40 (probably only 39, since there are two observations from the west coast of Jutland made on the same day and at an interval of only a few hours). The species has attempted to breed once, viz. in Margaards Fredskov near Odense on Funen, but the pair got no young on the wing. It was however the first observation of the species in Denmark.

Of the 39 birds 29 were seen in East Denmark. The birds from West and Central Denmark are all spring and summer birds. The autumn birds, 11 individuals, were only observed in East Denmark, viz. Zealand, Falster, Lolland and Møn.

In an attempt, through a division of the spring observations to find individuals on their way to breeding places in Finland, possibly in Sweden, birds seen prior to 15th May have been separated from those observed after this date, as the last mentioned group would hardly be able to carry through the phases of the breeding period. Notably the Swedish and Finnish data indicate that egg-laying starts early in May or in the first half of May. The number of birds observed before 15th

May is 11, of which 6 are from early spring, and actually it is only these six birds which could be regarded as possible breeders in the above-mentioned countries, and then only as breeding birds, which had been put out of their course, since the Finnish population, the only permanent one in Scandinavia, has an eastern migration route, and the Swedish breeding birds from Norbotten in North Sweden have probably immigrated from the east, but have not yet become a permanent population.

With the exception of the pair from 1878 all Danish occurrences are, in all probability, straggling, non-breeding individuals. The greater number of occurrences after 1925 might indicate that the species is about to include Denmark in its area of distribution.

The autumn birds, reckoned from August till November, number 11, all observed in eastern Denmark, where the autumn passage is known to come from the Scandinavian Peninsula, from where the Black kites of the autumn most probably have come.

LITTERATUR

- BLÆDEL, N., u. år: Nordens fugle i farver. - Bd. 5 og 7.
- COLLIN, JONAS, 1888: Bidrag til Kundskaben om Danmarks Fuglefauna. Kjøbenhavn.
- Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift.
- FABER, FREDRICH, 1824: Ornithologiske Noticer som Bidrag til Danmarks Fauna. - Århus. Feltornithologen 1965.
- Flora og Fauna.
- Förteckning över Sveriges fåglar. Fjerde upplagen. Stockholm.
- HOLGERSEN, H., 1964: Sterna p. 76.
- HORTLING, Ivar, 1929: Ornithologisk Handbok. Helsingfors.
- HØRRING, R., 1934: Danmarks Fauna. Fugle. III. København.
- LØPPENTHIN, B., 1946: Fortegnelse over Danmarks Fugle. København.
- MANNICHE, A. L. V., 1928: Danmarks Fugleliv. I. København.
- MERIKALLIO, E., 1958: Finnish Birds. Their distribution and numbers.
- SALOMONSEN, Finn, 1963: Oversigt over Danmarks fugle. København.
- THEILMANN, CHARLES, 1823: Forsøg til en Beskrivelse af Danmarks og Islands Fugle. Første Afdeling. Ribe.
- Videnskabelige Meddelelser fra den Naturhistoriske Forening i Kjøbenhavn.

Manuskriptet modtaget 21. februar 1966.

Forfatterens adresse: Jørgen Villerslev Hansen, Kløvervej 16, Køge.